

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus III. An Judex possit cogere partes ad personaliter comparendum
in judicio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

ximus de Judicijs. Not. 8. excommunicatum in iudicio posse respondere per Procuratorem ex *c. intelleximus cit.* non tamen teneri, saltem in arduis. Unde *ly debet per alium respondere* (quod habetur in *cit. c.* intellige, ubi, ut per se ipsum respondeat, causæ gravitas non exigit.

S. IV.

An Rector inferioris Ecclesiæ in iudicio stare possit pro juribus ejus?

53. **Q**uestio est, an jus agendi in iudicio, pro juribus Ecclesiæ inferioris, quæ Præbato Superiori subiecta est, competat inferiori, vel Vicario perpetuo? hæc quæstio tractatur *c. cum deputati 16. h. t.* & respondetur juxta id, quod ex illo textu colligitur, quod Religiosi habentes administrationem, aut beneficium possint super juribus agere, & conveniri in iudicio, ut diximus *n. 46.* et si à Præbato superiore constituti sint, ita, ut uterque actu administrationem habeat, agere posse inferiorem, si superior permittat, & non ipse agere malit: si autem inferior tantum in actu habeat administrationem, & superior in habitu, Rectorem, seu administratorem præferri; nec superiorem ordinariè se immiscere debere, nisi in defectu inferioris; sic *Clement. 1. junct. gloss. V. liceret. de Reser.* ubi dicitur, quod Abbates, aut alii Religiosi, quibuslibet administrationibus præbentes, occasione Prioratum, seu aliorum locorum subditorum eisdem, nullum auctoritate literarum Apostolicæ sedis, vel legatorum ipsius, quomodolibet valeant convenire, nisi ubi, & coram quibus, Prioratum, & locorum ipsorum Prioribus, aut aliis gubernatoribus hoc liceret. Nec occasione locorum ad mensas pertinentium eorundem, aliud in ipsis super hoc, liceat, quam si loca sic præmissa, speciales sub eis gubernatores haberent.

54. Not. præterea, idem dicendum de Rectoribus Ecclesiarum inferiorum, seu Parochis, & quod dicimus de Parochis, intelligit etiam de Vicario perpetuo. Feling. *in c. perpetuus. 12. de fid. Instrum. n. 4.* Nam talis titulum beneficii obtinet. *c. Michaël. 13. de filijs Presbyt.* hinc de ipso sicut de aliis Curatis, & beneficiatis sentiendum. *Clement. unic. de Offic. Vicar. Ad Tom. II.*

mitti tamen deberet principalis Rector, si liti assistere velit; quia si Vicarius litem perderet, & necessariam sustentationem non haberet, illi Rector providere deberet, consequenter etiam hujus interest, ut rectè agat, si tamen Rector ignoraret, acta tenerent: *Pithing. cit. de Judicijs n. 36.* Et hoc etiam probabiliter procedit de obedientiaris, seu his, qui ad nutum Superioris sunt amovibiles, ut notavimus *supra.*

Not. 2. Episcopum in iudicio agere posse nomine Ecclesiæ Parochialis suæ diocesis pro juribus, & rebus ejus, licet habeat Parochum *c. ult. de success. ab intestat.* est enim Ordinarius Pastor omnium Parochiarum suæ diocesis, & omnes diocesani sunt Parochiani ipsius Episcopi, *c. ult. de sepultur.* Sitamen de jure decimarum, vel reddituum Parochialium agatur, Parochus Episcopo præferendus est; nisi Parochus negligat; vel administratio æquè immediate ad Episcopum pertineat; eò, quod & ipse tertiam, vel quartam partem decimarum percipiat; sic enim etiam ipsius interest.

ARTICULUS III.

An Judex possit cogere partes ad personaliter comparandum in iudicio.

56. **R**esp. id regulariter non posse Judicem etiam à Papa delegatum ex *c. Juris 1. h. t. in 6.* ubi Innocentius IV. in generali Concilio Lugdunensi ait: juris esse, ambiguum non videtur, *Judicem delegatum (qui à sede Apostolica mandatum ad hoc non receperit speciale) jubere non posse alteram partem coram se personaliter in iudicio comparere;* nisi causa fuerit criminalis, vel nisi pro veritate dicenda, vel pro juramento calumnie faciendo, vel alias *juris necessitas* partes coram eo exegerit personaliter præsentari. Ex hoc patet, à dicta responsione quosdam casus excipi. 1. Si ad hoc judex habeat speciale mandatum. 2. Si causa sit criminalis, criminaliter intentata; quamvis admittatur procurator, si agitur civiliter, & agatur de crimine. gloss. *in c. juris. V. criminalis.* deinde si præstandum est juramentum de veritate dicenda, vel citentur ad respondendum positionibus, articulis, & interrogatoriis. 3. Si sit præstandum juramentum calumnie

ca'umnix à partibus principalibus. 4. Si alia juris necessitas id exigat. *c. juris citat.* Not. tamen, quod citatus ad *personaliter* veniendum se possit excusare per Procuratorem allegatâ justâ causa impedimenti ad non comparandum. Barbof. *inc. juris n. 4.* Quid verò dicendum de mulieribus, constat ex dictis. *à n. 19.*

57. Præter hæc not. cum partes vocantur ad *personaliter* comparandum in judicio, non expressâ causâ in citatione, eam non valere. Pirhing. *de Judic. n. 45. in fine*; nam cum Judex non possit inc' finitè procedere citando partes, ut partes sistant se *personaliter* judicio; & quandoque possint per se, vel procuratorem comparere, constare illis debet citationis causâ, ut super hoc deliberare possint, quod ipsis jure concessum est. Et quamvis textus in *c. Juris cit.* loquatur solum de *Judice delegato*; non *ordinario*; nihilominus etiam de hoc idem dicendum est ex eadem causa: De illo enim propterea *cit. loc.* mentio fit, quod de hoc dubitaretur, titulo delegationis factâ à Papa, cui omnia, etiam ad *personaliter* citandas partes, concessa sunt: verum cum jurisdictione, etiam delegati à Papa, non extendant se nisi ad ea, sine quibus causa commissa expediri non potest; merito textus resolvendo dubium ait, delegatum non posse, nisi in casibus ibidem exceptis.

58. Si autem quæras, an personæ principales ipsum factum, quod est causa litis, per se ipsas proponere debeant in judicio? Resp. quæstionem resolvi *c. Pastoralis 14. h. t.* ubi Innocentius III. rescribens Helienfi Episcopo; statuimus præterea, inquit, *ut principales persona, non per advocatos, sed per se ipsos factum proponant*, nisi forte sint adeo *indiscreta*, ut earum defectus, de Judicis sententia, per alios suppleatur. Nam veritas ab illis, qui eam melius sciunt, exquirenda est. *c. scriptum. De elect.* quisque autem melius scire præsumitur factum proprium. *c. ab excommunicato, de rescript.* id, quod etiam ad litis contestationem extendit Abbas apud Pirhing. *de Judic. n. 46. 2.* ad interrogationes Judicis, & positiones adversarii. gloss. *in c. 1. de confess. in 6. v. statumus.* Hoc tamen non obstante concessum est in casu, quo partes proponunt factum, posse illis adesse advocatum, ut caveat, ne Clientes decipiatur per cavillosam, obscuram, aut æquivocam positio-

nem; item, ut quoad ea, quæ ad jus spectant, & in jure consistunt, cum dirigat. Abbas *in c. juris n. 7.*

Data tamen responsio limitatur ab ipso textu; ut non procedat in simplicibus; ac illis, in quibus foret præsumptio, quod de levi caperentur in respondendo, vel circumvenirentur dolosis quæstionibus. Nam justum auxilium, se juvare non valenti, jure naturali concessum est. Unde illis tali casu advocatus, vel Procurator omnino concedendus est, (quamvis Gutierrez in praxi contrarium observari dicat *l. 1. præf. q. 59. n. 2.*) ita Menochius *de Arbitrat. casu 193. n. 4.* Mascardus *de probat. conclus. 1179. n. 56.* & alii; id, quod etiam obtinet quoad mulieres, propter sexus imbecillitatem. Quia tamen textus *cit. c. 14.* exigit; ut in hujusmodi casu defectus *de Judicis licentia* suppleatur, censet Menochius *consil. 84.* non sufficere mandatum, advocato datum generaliter, vel etiam specialiter; sed requiri mandatum in individuo; ne scilicet, ut quandoque contingit, advocatus clientem per inventiones subtiles avertat à manifestanda veritate.

Not. præterea, textum, qui excludit Advocatum in narratione facti, & responsione ad positiones, non procedere de his, quæ ad jus spectant, & in jure consistunt. Et quoniam partes in formando libello, in interrogatoriis, & articulis probatoriis, aliisque ad jus spectantibus facile errare possunt; ea omnia expedire potest advocatus; cum hæc non sint de facto, sed jure. Et quoniam ex facto jus desumendum est; merito Advocatus à Cliente suo super eodem, & omnibus circumstantiis informandus est, ut notat Hostiensis *cit. c. 14. v. non per advocatos.* Nam varietas jurium nascitur ex varietate factorum.

Not. 2. in ipso textu apertè dici, factum exponendum esse: *non per advocatum*, ut distinguatur à *Procuratore*, Cum enim iste litem contestetur, & dominus instantiæ litis efficiatur per *c. 1. de Procuratoribus in 6. §. licet*, ibi (licet autem à Procuratore post litem contestatam ab eo possit, cum dominus litis sit effectus, dari alius Procurator) & consequenter etiam in personam Procuratoris sententia ferenda sit, adeoque tunc censeatur Principalis; hic autem etiam ea, quæ in facto consistunt, pro-

59.

60.

61.

proponere possit, non est, unde textus exponatur de Procuratore.

61. Not. 3. dubitari posse. an exceptio, quæ continetur in textu ibi: *nisi forte sint adeo indiscreta, ut earum defectus de Judicijs licentia per alios suppleatur*, intelligenda sit in ordine ad advocatum (ut scilicet in narratione facti tali casu exceptio intervenire possit) vel in ordine ad Procuratorem? Pirhing. h. t. n. 47. censet contra gloss. *fm.* illam debere accipi de Procuratore, per quem responderi potest in iudicio, etiam quoad ea, quæ in facto consistunt. Sed, cum exceptio, proprie loquendo, per quam aliquid conceditur, in casu excepto, cadat super eundem, de quo prius sermo fuerat in generali regula, unde sit exceptio; in ea autem expressè sermo sit non de Procuratore, sed Advocato, ut fateatur Pirhing. *loc. cit.* n. 47. & notandum hic, rectius intelligitur de Advocato, non Procuratore.

62. Si quæras 2. an, qui adversario petenti partem ad iudicium introduci, & cum eo experiri, promissit se litigaturum coram Judge, censeferi possit contumax, si deinde ad litigandum non compareat in iudicio? Quæstio hæc proposita fuit in CC. Africano, ut habetur in c. De Quod vulgo, 1. h. 1. à quo responsum est, *placuit, ut nullus eidem communicet, donec satisfactione præmissa fuerit absolutus.* Nam adimi sibi Episcopatum, ante causæ ejus exitum, nulli potest de jure videri. Ex quo textu deducitur, talem omnino censeferi contumacem, licet Episcopus sit, prout erat in casu hujus capituli, & posse propterea etiam excommunicari, ut liquet ex illis verbis: *nullus eidem communicet*; licet ante exitum causæ privati non debeat Episcopatu.

63. Pro hujus capituli explicatione not. 1. textum probabilius intelligi de casu, quo dicta promissio cum adversario litigandi facta sit coram Judge sedente pro tribunali; hoc enim exigitur ad gravitatem contumaciæ (consurgentis ex contemptu Judicis) pro qua tam gravis censura irrogetur. Nec obstat, quod L. *si convenerit.* 18. ff. de *jurisdict.* dicatur, quòd, qui promittit coram certo Judge litigare, si discesserit, ac poenituerit, non teneatur coram eo comparere: nam in hac re distinguendum est, an quis merà conventionem pro-

Tom. II.

miserit litigare coram Judge suo: an coram alieno? & dicendum, non dari locum poenitentiae in primo; secus in secundo casu; hujus discrimen, & ratio est, quia, ut coram alieno Judge conveniatur, titulo factæ conventionis cum adversario, necessarium est, illi Jurisdictionem prorogari in ejusmodi promittentem, alias eidem non subiectum; quod non fit re adhuc integrâ, & solo privatorum pacto, cum ejusmodi pactionibus saltem de jure civili non datur actio: at in primo casu opus non est Judici jurisdictionem prorogari; cum ponatur esse proprius; ergo.

Not. 2. etsi prius, quam quis ex communicetur, regulariter prærequiratur trina monitio canonica; id tamen nec spectato jure, nec ratione desiderari in casu contumaciæ, si manifestè constet, post primam citationem citatum ad iudicium nolle comparere; talis autem contumacia manifesta fuit in præsentis casu, de quo *cit. c. 1.* ergo. Min. est ex textu ibi: *interrogatus, an cum illo vellet experiri, primo promissit; & alterâ die respondit, hoc sibi non placere, & discessit.* Mai. prob. & 1. non requiri de jure, constat ex c. *Venerabilibus.* 7. §. *porro de sent. excommunic. in 6. ibi: idem est, etiamsi quempiam pro præsumpta contumacia (videlicet, quia citatus præfixo sibi termino non comparuit) excommunicatione constringat; & c. reprehensibilis 26. de appellat.* ubi textus vocat reprehensibilem consuetudinem in quibusdam partibus inductam, ut, cum aliqui appellaturi in suis causis existimantur, nullâ penitus admonitione præmissâ, suspensionis, vel etiam excommunicationis sententiâ feriuntur; ut videri potest in lectione textus integri; ergo secus dicendum, quando post primam citationem ad iudicium, seu nominationem adhuc manifestè contumax manet, & venire recusat: deinde *nec ratione*: nam trina monitio prærequiritur; ut agnoscatur contumacia; ergo ubi de illa manifestè constat, necessaria non est.

Not. 3. licet in casu primi hujus capituli manifestè contumax dicatur à communionem removendus, seu, ut aliqui volunt, excommunicandus; non tamen Episcopatu privandus ante exitum causæ, nihil tamen in consequentiam dici. Quia licet excommunicatio major privet lucro fructuum pro tempore, quo quis infordebit

C 2

in ea;

in ea; & habilitate ad novum officium obtinendum; imò & jurè optandi aliud (quorum primum habetur in c. *Pastoralis* 53. 2. *verùm de Appellat.* alterum c. *Pastoralis* 7. de *Cleric. excommunic.* tertium ex eod.) non tamen propterea amittit beneficium prius obtentum, nisi ab officio sit suspensus in perpetuum; quod non fuit in præfenti casu.

ARTICULUS IV.

De causis, quæ in iudicium veniunt.

65. **C**UM in omni iudicio præter partes necessarius sit Iudex; non autem Iudex quilibet de qualibet causa iudicandi auctoritatem habeat: quæstio est de quibus causis Iudex secularis, vel Ecclesiasticus, cognitionem assumere, ac exercere iudicaturam jure valeat? Et quamvis P. Thomas Sanchez l. 6. *consil. moral. c. 3. dub. 8.* causam *iudicialem* (per quam intelligit materiam, & originem alicujus negotii, nondum patefactam discussione, & examine) rectè dicat, esse duplicem, *Ecclesiasticam* (quæ ad Iudicem Ecclesiasticum pertinet, vel quia crimen est Ecclesiasticum, vel persona est Ecclesiastica) & alteram *secularem*, quæ scilicet ad Iudicem secularem pertinet: adhuc tamen inexplicatum manet, & valde controversum, quæ sit materia, & negotiorum origo pertinens ad hunc, vel illum Iudicem: & tribunalibus Laicorum plerumquè prætendentibus omnem quæstionem *de temporalibus*, sive sit *secularium*, sive *Ecclesiasticarum* personarum, pertinere ad suum forum. Ut igitur id amplius exponamus sit.

§. I.

An Iudex secularis cognoscere, ac terminare possit causas Ecclesiasticas?

66. **S**UPPONENDUM interim, juxta Pirhing. h. t. *sect. 2. c. 1.* quòd, loquendo generaliter, negotia, & causæ Ecclesiasticæ dicantur, quæcunque ad Ecclesias, & personas Ecclesiasticas spectant: & harum causarum aliæ sint merè, ac propriè spirituales, quæ propriè spectant ad spirituale regimen Prælatorum Ecclesiæ, ut sunt causæ beneficiaræ, decimales, matrimo-

niales; & universim omnes illæ, quæ vel ad Dei cultum, vel ad spirituales animarum salutem, & à peccatis curationem spectant: aliæ sint *temporales*, ut quæ sunt de Ecclesiasticorum dominio, contractibus, testamentis, ac similibus, & rursus aliæ *civiles*; aliæ *criminales*. Abb. in c. 2. h. t. n. 2. not. 3. & alii Canonistæ communiter, Gonzalez autem in c. 2. h. t. n. 8. distinguunt causas, & negotia *Ecclesiastica* in *merè Ecclesiastica*; in *Ecclesiastica*, & *mixta*. Causas verò *merè Ecclesiasticas*, sicut spirituales, vocat causas sacramentorum; *Ecclesiasticas*, quæ tam jure canonico, quam Imperatorum sanctionibus iudicio Ecclesiæ sunt reservata, ut causæ Ecclesiarum, vel personarum Ecclesiasticarum; cap. *quoniam de immunit. Eccles. l. 6.* Trident. *sess. 24. de reformat. c. 20. & sess. 25. c. 3. mixtas*, quæ licet naturâ suâ sint temporalia, eorum tamen cognitio ad utramque spectat jurisdictionem, tam secularem, quam Ecclesiasticam contra Laicos; unde præventioni in eis locus est, ut plura adducentes de his causis tradunt Martha *de jurisdic. 2. p. c. 1.* Bobadilla *lib. 2. polit. c. 17.* Salas *de legibus tract. 14. q. 96. disput. 9. sect. 5.* Sanchez *de matrim. l. 3. disput. 54.*

Supponendum 2. causas, & negotia *Ecclesiastica* paucis rectè posse dici ea, quæ gaudent immunitate, ac exemptione à foro Laicorum. Nam hoc ipso, quòd favore Religionis, & Ecclesiarum, aliquòd exemptum sit à foro seculari, necesse est, quòd pertineat ad forum Ecclesiasticum per dicta *sup.* Quia vero ex his quædam exempta sunt *ex natura rei*, ut causæ sacramentorum; quædam jure divino positivo, quædam solum humano, ut diximus l. 1. t. 2. *de constitut.* ideò non omnia eà vi censentur inter merè Ecclesiastica. Advertendum autem *immunitatem* Ecclesiasticam aliam esse *personarum*; aliam esse *rerum*; aliam *locorum*; aliam *causarum*, & quamlibet harum immunitatum tractari in hoc volumine decretalium. Nam de immunitate *personarum* agitur in c. *Clerici*; h. t. de *immunitate rerum*, & *locorum c. non minus* & c. *magno perè, de immunitat. Eccles.* de immunitate *causarum*, in c. *Decernimus 2. h. t.* suppon. 3. in dicto c. *Decernimus*, generaliter statui, ne Laici *Ecclesiastica negotia* terminare præsumant

Tex-